

Sygn. akt: I C 150/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 maja 2016 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodnicząca:	SSO Barbara Przybylska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Barbara Malicka

po rozpoznaniu w dniu 11 maja 2016 roku w Gliwicach

sprawy z powództwa E. K. (K.)

przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Aresztu Śledczego w G.

o zapłatę

- 1) oddala powództwo,
- 2) odstępuje od obciążania powoda kosztami postępowania.

Sygn. akt I C 150/15

UZASADNIENIE

Powód E. K. w pozwie wniesionym w dniu 19 czerwca 2015 roku domagał się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego Skarbu Państwa – Dyrektora Aresztu Śledczego w G. kwoty 140 000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty.

Uzasadniając pozew wskazał, że odbywa w Areszcie Śledczym karę pozbawienia wolności od października 2010 r., z krótkimi przerwami kiedy przebywał w innych jednostkach penitencjarnych. Podniósł, że pozwany nie zapewnił mu zgodnych prawem warunków bytowych, zarzucił nadmierne przeludnienie cel, brak swobodnego dojścia do okna, brak cyrkulacji powietrza w celach, nieodpowiednie wyżywienie, zagrzybione ściany, niezabudowane sanitariaty, utrudnianie kontaktu z rodziną, przetrzymywanie korespondencji, przestarzała instalację grzewczą i zakręcanie zaworów ciepła, brak ciepłej wody w celach, stare zniszczone materace, koce i pościel i ręczniki. Zarzucił także, że nie zapewniono mu aparatu słuchowego, ponadto narażono go na poważne choroby poprzez umieszczenie w celi z osobami chorymi na gruźlicę, świerzb, łuszczycę i osadzonymi mającymi wszy odzieżowe. Podniósł, że jest to znęcanie się psychiczne i torturowanie, że przez ww. działania został poddany niezgodnemu z prawem nieludzkiemu i poniżającemu traktowaniu, że nie zapewniono mu humanitarnych warunków izolacji. Domagał się odszkodowania za wyrządzone szkody materialne na podstawie art. 77 Konstytucji RP za niezgodne z prawem działanie władzy publicznej.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego. W pierwszej kolejności pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczeń

związanych z wydarzeniami, które miały miejsce w okresie więcej niż 3 lata przed wniesieniem pozwu. Odnośnie do pozostałego okresu osadzenia – po 19 czerwca 2012 roku, pozwany podniósł, że powód nie doznał naruszenia dóbr osobistych, a działania pozwanego nie były bezprawne. Zaznaczył, że powód jest recydywistą. Podkreślił, że powód nie przebywał w celach przeludnionych, nie przedstawił żadnych decyzji sędziego penitencjarnego o umieszczeniu w celi niezapewniającej 3m² na osobę, nie składał żadnych skarg do sądu czy sędziego penitencjarnego dot. bezprawnych zachowań funkcjonariuszy służby więziennej, nie wykazał aby był nieprawidłowo leczony lub aby jego stan zdrowia pogorszył się w czasie osadzenia.

Sąd ustalił:

Powód, urodzony w (...) roku, odbywał kary pozbawienia wolności w różnych jednostkach penitencjarnych od 1986 roku z przerwami do stycznia 2016 roku. Był osadzony w latach: 1986-1988, 1990-1992, 1993-1995, 1996-2007, 2009, 2010-2016 (do 22.01.2016 roku).

Podczas pobytu w Areszcie Śledczym w G. powód nie był umieszczany w warunkach niezapewniających powierzchni minimum 3m² na osobę. Po 19 czerwca 2012 roku powód przebywał w AŚ w G. w salach o numerach:

- 426 od 21.06. do 26.06.2012r. - cela 3osobowa o pow. 9,09m²,
- 424 od 26.06. do 9.07.2012r. - cela 2osobowa o pow. 6,23m²,
- 406 od 9.07. do 1.08.2012r. - cela 2osobowa o pow. 6,22m²,
- 304 od 1.08. do 27.08.2012r. - cela 4osobowa o pow. 12,21m²,
- 311 od 27.08. do 24.09.2012r. - cela 2osobowa o pow. 7,50m²,
- 422 od 24.09. do 4.10.2012r. - cela 6osobowa o pow. 18,06m²,
- 416 od 4.10. do 9.01.2013r. - cela 5osobowa o pow. 16,92m²,
- 419 od 9.01.2013r. do 8.02.2013r. - cela 2osobowa o pow. 6,10m²,
- 412 od 8.02. do 30.04.2013r. - cela 2osobowa o pow. 6,08m²,
- 419 od 6.08.2013r. do 11.09.2013r.,
- 422 od 11.09.2013r. do 14.10.2013r.,
- **402** od 14.10.2013r. do 31.03.2014r. - cela 6osobowa o pow. 19,21m²,
- 319 od 31.03.2014r. do 5.04.2014r. - cela 4osobowa o pow. 12,35m²,
- **402** od 5.04.2014r. do 9.09.2015 roku.

W celach 6-osobowych okresowo przebywało mniej osób – po 4 lub 5 osadzonych.

Wobec powoda nie wydawano decyzji o umieszczeniu w celi niezapewniającej 3m² na osobę.

W czasie pobytu powoda w Areszcie Śledczym w G. w okresie nieprzedawnionych roszczeń, czyli po 19.06.2012r., powodowi zapewniono zgodnie z prawem warunki bytowe. Cele w Areszcie zapewniały odpowiednie warunki bytowe, a za ich czystość i porządek odpowiadali osadzeni, którzy otrzymywali środki czystości. W jednostce na bieżąco

przeprowadzono konieczne remonty i naprawy. Usterki zgłaszane przez osadzonych były sukcesywnie usuwane. Cele odmalowywano raz do roku. W razie pojawienia się zawilgoceń na ścianach, stosowano preparaty w celu usunięcia ewentualnego zagrzybienia. Temperatura powietrza w celach zależała od warunków atmosferycznych i pory roku. Cyrkulacja powietrza w celach była zapewniona poprzez możliwość otwarcia okna. Stolarka okienka była naprawiana w razie potrzeby przez stolarza. W celach były kratki wentylacyjne. Zdarzało się, że były one zaśmiecane, np. niedopałkami papierosów, przez osadzonych. Cele zimą były ogrzewane. Jednostka jest podłączona do miejskiej sieci ciepłowniczej, w celach w okresie zimowym utrzymywana jest temperatura ok. 20 stopni Celsjusza. W razie sytuacji awaryjnej, kiedy zapowietrzy się kaloryfer lub popsuje okno, mogła być czasowo niższa temperatura, jednak awarie były usuwane niezwłocznie po ich zgłoszeniu. Nie było takich sytuacji, aby zakręcano zawór ciepła w celu obniżenia temperatury w celach. W celach zapewniano osadzonym miejsce do spania i odpowiednia ilość wyposażenia. Materace, bielizna pościelowa, koce były w razie zabrudzenia lub zniszczenia prane lub wymieniane na inne. Usługi pralnicze wykonywane są przez firmę zewnętrzną. Osadzeni mieli możliwość korzystania z jednej kąpieli ciepłej w tygodniu oraz stały dostęp w celi do wody zimnej z możliwością jej podgrzania. Osadzeni mieli możliwość umycia się w celi w wodzie podgrzanej oraz zrobienia prania ręcznego bielizny, ale pomimo zakazu regulaminowego prali czasem także ubrania. Posiłki wydawane osadzonym są zgodne z obowiązującymi normami kaloryczności, sprawdzane pod względem smakowym, urozmaicone. Świeże produkty żywnościowe są dostarczane do kuchni do jednostki 6 dni w tygodniu.

Osadzeni mają zapewnioną właściwą opiekę lekarską. Powód nie zaraził się żadną chorobą podczas pobytu w AŚ, nie chorował na nic przewlekłe. Czasowo przebywał w celi z osobą chorą na gruźlicę, w związku z czym objęto go obserwacją lekarską, ale nie stwierdzono zarażenia chorobą. Miał także styczność z osobą chorą na świerzb i łuszczycę, ale sam nie cierpiał na nie. Na skutek jego żądania przeniesienia do innej celi pod groźbą głodówki z powodu współosadzonego mającego świerzb, powód został niezwłocznie przeniesiony. Po wykryciu u jednego z osadzonych wszy odzieżowych, cела i rzeczy osadzonych zostały poddane dezynfekcji, odzież spalono. Powód odebrał wówczas inny komplet swojej odzieży własnej. W razie braku odzieży prywatnej wydawano osadzonym odzież z magazynu. Powód był objęty opieką laryngologa. Złożył wniosek o zakupienie dla niego aparatu słuchowego. Nie otrzymał go. Powód nie ma wady słuchu, która ogranicza mu możliwość komunikowania się i zrozumienia otoczenia. W warunkach wolnościowych powód nie używa aparatu słuchowego i nie czynił o niego starań.

Osadzeni mieli możliwość wykonywania telefonów. Powód m.in. dzwonił do administracji sieci ciepłowniczej w celu uzyskania informacji o ewentualnej awarii. Miał możliwość utrzymywania kontaktu z rodziną - telefonicznego i korespondencyjnego. Listy wychodzące były przekazywane listonoszowi najpóźniej w dniu następnym, wysyłane nie jako przesyłki polecone, lecz zwykłe. Docierały do adresatów, czasami z opóźnieniem.

Ewentualne uwagi, skargi czy zastrzeżenia osadzeni mogli zgłaszać na bieżąco wychowawcy lub funkcjonariuszowi SW M. G., który starał się im pomagać.

Powód nie był poddany znęcania się psychicznemu i torturowaniu przez pracowników AŚ, nie został poddany niezgodnemu z prawem nieludzkiemu i poniżającemu traktowaniu przez nich. Powód nie składał skarg do sądu ani sędziego penitencjarnego na bezprawne zachowania funkcjonariuszy służby więziennej

Pomiędzy osadzonymi dochodziło do sprzeczek i konfliktów. Odbywanie kar pozbawienia wolności było dla powoda uciążliwe.

Przed osadzeniem powód zamieszkiwał u swojej konkubiny. Po odbyciu kary zamieszkał u swojego brata. Powód nie korzysta ani z państwowej ani z prywatnej opieki medycznej.

Stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie przedstawionych przez strony w toku postępowania następujących materiałów dowodowych: dokumenty zawarte w teczce osobopoznawczej, w szczególności orzeczenia, notatki służbowe, wnioski powoda, dokumentacja związana z karami i nagrodami k. 63-81, notatki służbowe z 25 i 26.08.2015 r. k. 84, 86, historii rozmieszczenia k. 85; zeznania świadków: S. L., Z. M., S. W., M. G. – protokół i e-protokół z rozprawy w dniu

10.02.2016 roku k. 127-129, 131, zeznania świadka R. H. (H.) protokół i e-protokół z rozprawy w dniu 6.04.2016 roku k. 160-162; przesłuchanie powoda protokół i e-protokół z rozprawy w dniu 11.05.2016r. k. 173-175.

Dowodom z ww. dokumentów Sąd dał wiarę – ich prawdziwość nie została podważona. Powód nie przedstawił żadnych dowodów, które mogłyby zaprzeczyć wiarygodności złożonych przez pozwanego dokumentów. Ciężar udowodnienia faktów, z których powód wywodził skutki prawne ciążył na powodzie. Poszukiwanie materiału dowodowego nie jest powinnością Sądu. Innych wniosków dowodowych powód nie zgłosił.

Dowody z zeznań świadków Sąd uznał za godne wiary – zeznania były spójne i logiczne, korelowały ze sobą. Odnośnie do oceny warunków bytowych świadkowie zawnioskowani przez powoda – jego współosadzeni - wyrażali swoje osobiste opinie i subiektywne odczucia na ten temat. Nie pamiętali konkretnie co do poszczególnych cel. W trakcie przesłuchania powód nie potrafił skonkretyzować, kiedy dokładnie opisywane zdarzenia i zgłaszane zarzuty miały miejsce, co było istotne także ze względu na podniesiony zarzut przedawnienia. Podkreślić należy, że istniejące podczas osadzenia warunki wskazywane przez świadków niewątpliwie stanowiły niedogodność, tym niemniej wynikało z nich, że w razie zgłoszenia usterek niezwłocznie podejmowano czynności w celu ich naprawy, cele są sukcesywnie remontowane. Żaden z dowodów nie wskazywał na intencjonalne poddawanie osadzonych cierpieniom czy szykanom, zaś warunki bytowe - jakkolwiek bez wątpienia niekomfortowe – nie wykroczały ponad zakres dolegliwości, jakie z natury wiążą się z izolacją w zakładzie penitencjarnym.

Sąd zważył:

Powód domagał się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego Skarbu Państwa kwoty 140 000 zł tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem działanie władzy publicznej, powołując się na art. 77 Konstytucji RP oraz 417 k.c. Podniósł, że pozwany nie zapewnił mu jako osadzonemu odpowiednich, humanitarnych i zgodnych z prawem warunków odbywania kary pozbawienia wolności, poddając go znęceniu psychicznemu, torturowaniu, nieludzkiemu i poniżającemu traktowaniu.

Artykuł 77 Konstytucji RP stanowi, że każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej.

Zgodnie z art. 417 § 1 kc za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa.

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że roszczenia powoda odnośnie pobytu w jednostkach penitencjarnych przed dniem 19 czerwca 2012 roku uległy przedawnieniu.

Artykuł 442¹ § 1 k.c. stanowi bowiem, że roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę.

Przepisy ten reguluje przedawnienie roszczeń majątkowych w zakresie odpowiedzialności deliktowej, tj. roszczeń o naprawienie szkody majątkowej oraz roszczeń o pieniądze zadośćuczynienie krzywdzie. Pozew został wniesiony w dniu 19 czerwca 2015 roku (data złożenia pozwu w administracji Areszty Śledczego). Należało zatem uznać, że roszczenia powoda dotyczące przebywania w Areszcie Śledczym w G. w okresie sprzed 19 czerwca 2012 roku są przedawnione, w związku z czym powództwo w tym zakresie Sąd oddalił.

Nieprzedawnione roszczenia obejmowały okresy pobytu powoda po tej dacie. Do AŚ w G. powód został przetransportowany 21 czerwca 2012 roku i umieszczony w 3-sobowej celi o numerze 426. Od tego czasu za każdym

razem przebywał w calach nieprzeludnionych, zapewniających przewidzianą prawem normę 3m² powierzchni na jednego osadzonego. W ocenie Sądu nie jest to powierzchnia duża ani komfortowa, ale jest zgodna z przepisami prawa. W tym zakresie pozwany nie dopuścił się zatem wobec powoda bezprawnych działań rodzących odpowiedzialność odszkodowawczą. Także żadne inne działania pozwanego nie nosiły znamion niehumanitarnego, poniżającego traktowania czy znęcania się nad powodem. W Areszcie Śledczym w G. cele były wyposażone zgodnie z rozporządzeniami Ministra Sprawiedliwości w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych z dnia 17.10.2003r. oraz z dnia 28.01.2014roku. Powód miał zapewnione zgodne z prawem warunki socjalno – bytowe, a administracja aresztu dokładała starań o ich sukcesywne polepszanie. Z materiału dowodnego nie wynika, aby w AŚ w G. powód doznał krzywdzącego, poniżającego traktowania. Uciążliwości czy niewygody doznawane przez niego nie wykroczyły swym zakresem poza normalne konsekwencje odbywania kary pozbawienia wolności. Nie były wynikiem żadnych tortur czy nieludzkiego traktowania. Powód jako recydywista zdawał sobie sprawę z warunków odbywania kary pozbawienia wolności i uciążliwości z tym związanych, pomimo tego popełniał kolejne czyny zagrożone tą karą, sam zatem świadomie narażał się więc na kolejny pobyt w jednostce penitencjarnej. Postawione przez powoda zarzuty nie zostały potwierdzone w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym. Jak już wskazano, powód nie przebywał w warunkach przeludnienia a cele zapewniały normę minimum 3m². Został objęty opieką lekarską, także laryngologiczną, a niezapewnienie mu aparatu słuchowego nie może być uznać za przesłankę wystarczająco dla uwzględnienia powództwa o odszkodowanie. Wada słuchu powoda nie jest na tyle duża, że aparat słuchowy jest konieczny, powód zresztą nie posługuje się nim nadal, a prowadzi konwersację normalnie. Sam, będąc już na wolności, nie poczynił starań w celu pozyskania aparatu. Powód skarżył się, że został narażony na zarażenie różnymi chorobami, ale do zarażenia czy zakażenia nie doszło. Nie zapadł na żadną chorobę, a ewentualne czasowe osadzenie z osobą chorą nie było celowym działaniem służb penitencjarnych, natomiast pozwany niezwłocznie podejmował odpowiednie działania następcze w celu zapobieżenia ewentualnemu zakażeniu czy diagnostyki, czy nie doszło do zarażenia. Nawet jeśli powód odczuwał stres, że mógł się zarazić, to w życiu codziennym w warunkach wolnościowych także jesteśmy na to narażeni w kontaktach międzyludzkich. Osobiste odczucia powoda związane z niezadowoleniem z warunków socjalno-bytowych w Areszcie – np. jakości i smaku jedzenia, wyposażenia cel czy jakości sprzętów, są jego subiektywną oceną. Areszt Śledczy w G. zapewnia osadzonym zgodne z normami prawa i odpowiednie posiłki, wyposażenie cel, które są sukcesywnie remontowane, reaguje na zgłaszane awarie i usterki usuwając je, naprawiając lub wymieniając sprzęty, zapewnia osadzonym materace, koce, pościel, odzież prane przez firmę zewnętrzną lub wymieniane na inne, nie ma przy tym obowiązku zapewniać sprzętu nowego. Natomiast uciążliwości związane z temperaturą czy cyrkulacją powietrza w celach nie wykroczyły poza normalne następstwa zmieniających się warunków atmosferycznych i pór roku, czego nie sposób wyeliminować także w warunkach wolnościowych – w mieszkaniach prywatnych czy zakładach pracy. Brak obowiązku zapewnienia przez jednostkę penitencjarną klimatyzacji w pomieszczeniach. Także w zakresie zapewnionych kąpeli i dostępu do wody warunki zapewnione powodowi były zgodne z przepisami prawa regulującymi te kwestie. Powód nie wykazał także, iż rzeczywiście w sposób sprzeczny z regulaminem utrudniano mu kontakt z rodziną, dostęp do telefonu (który siłą rzeczy obwarowany był ograniczeniami związanymi z odbywaną karą) czy przetrzymywano korespondencję. Listy były doręczane adresatom.

Odbywanie kary pozbawienia wolności samo przez się ogranicza prawo do intymności. Natomiast przestrzeganie zasad higieny, nawet w trudnych warunkach, jest kwestią nie tyle swobody podczas czynności sanitarnych, co raczej świadomości i kultury osobistej, a to zależy już tylko od postawy samych osadzonych, zwłaszcza że to oni – zgodnie z art. 116 kkw - są odpowiedzialni za stan czystości w celach, w tym w kącikach sanitarnych.

Administracja pozwanego dokładała starań, aby sukcesywnie polepszać warunki sanitarno-bytowe, wygląd cel, przeprowadzała zarówno bieżące oraz inne działania powyższe mające na celu zapewnianie osadzonym lepszego komfortu i intymności – na tyle, na ile jest to możliwe w warunkach izolacji penitencjarnej.

Wszystko powyższe wskazuje więc na to, że zarzuty powoda nie potwierdziły się. Ewentualne niedogodności, które mógł odczuwać powód będąc wiele lat osadzonym, nie przekraczały zakresu koniecznego i nieuniknionego cierpienia wpisanego w odbywanie kary pozbawienia wolności, zwłaszcza że pozwany nie pozostawał bierny i dokładał wielu

starań o poprawę warunków bytowych osadzonych. Roszczenia powoda związane z przebywaniem w Areszcie Śledczym w G. od 21 czerwca 2012 roku nie zostały wykazane, w konsekwencji czego Sąd powództwo oddalił w całości.

Powód został zwolniony od kosztów sądowych w całości. Z uwagi na jego aktualną sytuację życiową, zwłaszcza zakończenie kary pozbawienia wolności w styczniu 2016 roku i nieosiąganie dochodów, w ocenie Sądu zachodzi przypadek uzasadniający nieobciążanie powoda kosztami postępowania na zasadzie art. 102 kpc.